

opgave at sætte nogen norm; *loven er en nødhjælp* for dem, som ikke kan greie sig uden den, med andre ord dem, som ikke er gode og lykkelige. Hvis ingen ulykkelige ægteskaber fandtes, så kunde vi uden mindste betænkelighed ophæve al mulig lovgivning med Hensyn til ægteskaber, og hvis alle mennesker var gode, behøvede vi ingen love overhovedet.

Både dr. St. og fru Stampe råber et: *Bliv på den historiske grund* — med fælleseiet. Men allerede nu kommer dette råb for sent; det må lyde: *Gå tilbage til den historiske grund*; thi samtlige de i løbet af de sidste årtier foretagne lovforandringer i formuesforholdet mellem ægtefæller har været ligeså mange små og store skridt henimod særeie. Særlig i de lande, hvor der er givet gifte kvinder eiendomsret til og rådighed over frugterne af deres personlige arbejde, er jeg bange for, at skridtet over Rubicon allerede er taget, og at nogen vei tilbage ikke gives.

II.

Spørgsmålet om gift kvindes erhverv er udførligt behandlet i fru Stampes artikel. Når jeg læser denne, får jeg et indtryk af, at begrebet *erhvervsfrihed* er blevet forvekslet med *erhvervstvang*. Allerede af hvad jeg har sagt i anledning af særeiet, fremgår det vel med tilstrækkelig tydelighed, at det ikke er meningen, at fordi enhver gift kvinde havde samme adgang til erhverv som den ugifte, så skulde hun derfor være nødt til at benytte sig af denne adgang, enten hun eller hendes mand fandt det fordelagtigt og bekvemt for sig eller ei.

Der er i almindelighed to grunde, der kan drive hustruen til at søge et direkte givende erhverv i eller udenfor sit hjem. Den ene er den, at hun kan være i besiddelse af et specielt kald, en speciel lyst eller evne — og hvor sådant kald findes, er det efter min mening synd mod den helligånd at stænge veien for det. Hvem vilde vel også kunne ønske, at f. ex. George Elliot, Kristina Nilsson eller fru Kovalevsky for sit hjem eller sine børns skyld skulde have opgivet sit kald? — Den anden grund er den økonomiske, hensynet til, hvad ægtefællerne finder fordelagtigst for sig selv og sine børn, kort sagt, for det fælles hjem.

Jeg tror for mit vedkommende, at udviklingen for tiden går i retning af, at de gifte kvinder mer og mer vil vælge at blive ved med det arbejde, de som ugifte har fået uddannelse for og slået ind på. Dette mener fru Stampe er et galt spor for kvindesagen; jeg ser det derimod med glæde — netop ud fra et kvindesagsstandpunkt. Ja, jeg tror endog, at afgørelsen af denne side af kvindesagen udgør betingelsen for den hele sags